

Michael Kokalari, CFA
Chuyên gia Kinh tế trưởng

Phát Triển Hạ Tầng Thúc Đẩy Tăng Trưởng Việt Nam

Chúng tôi thường được hỏi về tiến độ và kế hoạch phát triển hạ tầng tại Việt Nam, do cơ sở hạ tầng trong nước còn chưa phát triển¹, và vì tiến trình đô thị hóa và đầu tư vốn nước ngoài (FDI) – hai trong các động lực tăng trưởng mạnh nhất của Việt Nam – yêu cầu các công tác nâng cấp hạ tầng lớn trong những năm tới.

Các dự án phát triển hạ tầng gần đây khắc họa sự tập trung cao độ của Chính Phủ về vấn đề hạ tầng, sau những năm trì trệ:

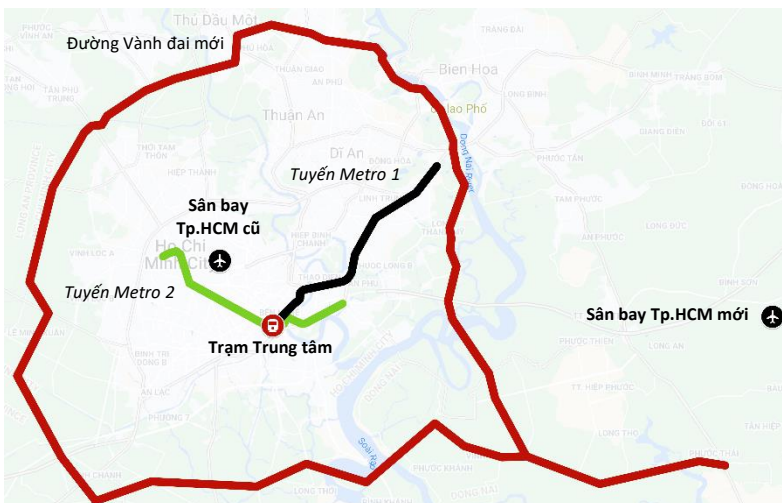
- Đầu tư hạ tầng từ vốn nhà nước tăng 35% trong năm 2020 đạt 20 tỷ đô (tương đương 6% GDP), và khả năng sẽ tăng thêm 16% so với cùng kỳ trong nửa đầu năm 2021.
- Tháng tới, Chính phủ dự kiến sẽ chính thức hóa kế hoạch tăng vốn đầu tư hạ tầng cho 5 năm tới thêm 38% (lên 120 tỷ đô), so với tổng mức đầu tư trong giai đoạn 2016-2020.
- Tân Thủ tướng Việt Nam được biết đến với các thành tựu phát triển hạ tầng tại tỉnh Quảng Ninh², và thể hiện sự quyết tâm đẩy mạnh việc phát triển hạ tầng của Việt Nam trong tương lai. Ví dụ, dự án xây dựng sân bay tỉnh mới được công bố trong ngày đầu tiên sau khi ông nhậm chức hồi tháng 4.

Ngân hàng Thế giới (World Bank) kỳ vọng Việt Nam sẽ đầu tư 25 tỷ đô/năm vào xây dựng hạ tầng trong 5 năm tới, cùng với khoảng 20% từ nguồn vốn tư nhân. Trong quá khứ, đầu tư tư nhân chiếm khoảng 10% tổng vốn đầu tư hạ tầng tại Việt Nam. Luật Đầu tư theo phương thức đối tác công tư (PPP) đi vào hiệu lực vào năm nay (được nhắc đến ở đây) đã tạo điều kiện hơn cho các nhà đầu tư nước ngoài trong nhiều mặt (ví dụ, áp dụng phương thức chia sẻ doanh thu thay vì chia sẻ lợi nhuận). Tuy nhiên, luật PPP vẫn còn cần cải thiện nhiều, nên chưa thể thu hút được lượng lớn đầu tư nước ngoài vào phát triển hạ tầng trong tương lai gần.

Ưu Tiên Hàng Đầu là Giao thông Vận tải & Điện lực

Phần lớn vốn đầu tư hạ tầng dự kiến cho 5 năm tới là dành cho việc cải thiện mạng lưới giao thông trong nước, và tăng công suất sản xuất và truyền tải điện.

Các Dự án Hạ tầng Dự kiến tại Tp.HCM

Các Dự án Hạ tầng Dự kiến tại Hà Nội

¹ Việt Nam đứng thứ 47 trên 160 quốc gia trên bảng xếp hạng về chất lượng cơ sở hạ tầng mới nhất của World Bank, và đứng thứ 103 trong bảng xếp hạng về Chất lượng Đường bộ của Diễn đàn Kinh tế Thế giới (World Economic Forum).

² Khi Tân Thủ tướng, Phạm Minh Chính điều hành tỉnh Quảng Ninh trong giai đoạn 2011-15, ông đã tập trung phát triển cơ sở hạ tầng của tỉnh, bao gồm dự án PPP xây dựng sân bay mới. Quảng Ninh theo đó đã trở thành một trong các tỉnh giàu có nhất cả nước (mà không thuộc ngoại thành Tp. Hồ Chí Minh hoặc Hà Nội).

Các dự án giao thông lớn được ưu tiên hàng đầu Việt Nam bao gồm: 1) sân bay mới của Tp. Hồ Chí Minh (15 tỷ đô)³, 2) hệ thống đường sắt đô thị mới tại Tp. Hồ Chí Minh và Hà Nội (10 tỷ đô), và 3) cao tốc Bắc-Nam (5 tỷ đô), nối liền Tp. Hồ Chí Minh và Hà Nội⁴.

Sân bay Long Thành được khởi công xây dựng vào tháng 1 năm 2021, và Nhà nước cam kết hoàn thiện giai đoạn 1 vào năm 2025. Tuyến đường sắt đô thị đầu tiên tại Hà Nội đã được xây dựng xong, và tuyến số hai sắp được hoàn thành, nên hai tuyến nằm trong chuỗi 8 tuyến đường sắt đô thị của thành phố có thể đi vào hoạt động vào cuối năm, sau khi dịch COVID lắng xuống. Tuyến đường sắt đô thị đầu tiên tại Tp. Hồ Chí Minh có thể đi vào hoạt động trong năm sau, và Chính phủ vẫn đang thu hồi đất cần thiết để hoàn thành tuyến thứ hai của hệ thống đường sắt đô thị 6 tuyến. Lưu ý rằng hệ thống giao thông đô thị của cả hai thành phố đều được lên kế hoạch xây dựng trong vòng 30 năm tới và cũng sẽ bao gồm hệ thống đường sắt hạng nhẹ ngoài các tuyến đường sắt đô thị được đề cập ở trên.

Những Con Đường Mới

Nhà nước vẫn đang thu hồi đất để xây dựng 1.800km cao tốc Bắc – Nam, và mới đây đã giảm tham vọng đầu tư bằng vốn tư nhân. Do đó, việc hoàn thiện cao tốc này, làm tăng gấp đôi tổng độ dài cao tốc tại Việt Nam, có thể sẽ bị trì hoãn đến sau năm 2024. Chúng tôi tin rằng đường cao tốc mới này sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho dòng vốn FDI bằng cách cho phép các công ty FDI đặt nhà máy của họ ở nhiều khu vực hơn nhằm tiếp cận sâu hơn các nguồn lao động.

Ngoài đường cao tốc Bắc – Nam, rất nhiều các dự án quy mô nhỏ hơn đang được lên kế hoạch – hoặc đang được xây dựng. Chúng tôi tin rằng Chính phủ nên ưu tiên: 1) hoàn thành đường vành đai xung quanh Vùng đô thị Tp. Hồ Chí Minh (tương tự như đường M25 quanh London, và đường 128 quanh Boston), mà mới chỉ hoàn thiện 20%, và 2) đẩy nhanh tiến độ cải thiện các đoạn đường dẫn tới hai cảng biển lớn của Việt Nam có thể tiếp nhận các tàu có trọng tải 160.000 DWT. Lưu ý rằng gần 2/3 lượng container của Việt Nam vẫn được vận chuyển từ các cảng sông nội địa với khả năng tiếp nhận các tàu có trọng tải 60.000 DWT – vì xe tải không dễ tiếp cận hai cảng nước sâu gần Tp. Hồ Chí Minh và Hải Phòng/Hà Nội.

Tăng Công suất Sản xuất Điện

Bản dự thảo về Quy hoạch Điện VIII cho 10 năm được công bố vào tháng 2, và giả định khoảng 10% mức tăng trưởng kép (CAGR) cho tiêu thụ điện tại Việt Nam trong tương lai gần, với giả định sát thực dựa trên tăng trưởng thực tế và trước đây. Chính phủ dự kiến sẽ đầu tư 130 tỷ đô (hoặc gần 13 tỷ đô/năm) trong 10 năm tới để tăng công suất điện sản xuất và truyền tải lên 8% CAGR giai đoạn 2020-25, và tăng 15% CAGR đến năm 2030.

Trong những năm gần đây, Nhà nước đang tập trung thúc đẩy công suất sản xuất điện từ năng lượng tái tạo và từ LNG, điều được xem là tương đối hợp tiêu chuẩn ESG. Chúng tôi được biết 9 dự án nhà máy điện LNG lớn dự kiến sẽ được đi vào hoạt động trong 5 năm tới, bao gồm dự án 3,2 tỷ đô mà VinaCapital có tham gia, và chúng tôi cũng lưu ý rằng thu mua LNG từ Mỹ cũng sẽ giúp thu hẹp 25%/GDP thặng dư thương mại với Mỹ.

Tăng trưởng Dự kiến cho Công suất Sản xuất Điện Việt Nam (theo Quy hoạch Điện VIII)

	2020	2030	Tăng trưởng dự kiến
Khí Gas & LNG	9,0	28,9	19,9
Thủy điện	20,6	26,0	5,4
Điện gió	0,6	18,0	17,4
Điện mặt trời	16,6	18,6	2,0
Than	20,4	37,3	16,9
Tổng công suất (GW)	69,3	137,6	68,3

Thêm nữa, Việt Nam đã khai thác tối đa thủy điện từ nhiều năm trước, nên trọng tâm của Chính phủ về năng lượng tái tạo nay nằm ở điện gió, như có thể thấy ở bảng trên.⁵ Tuy nhiên, nhóm nghiên cứu đầu tư năng lượng ở VinaCapital kỳ vọng công suất sản xuất điện gió sẽ đạt 39GW đến năm 2030, và kỳ vọng tương tự công suất sản xuất điện mặt trời sẽ đạt 39GW (theo đà tăng trưởng nhanh trong 2 năm qua), nhờ các lợi thế tự nhiên sẵn có ở Việt Nam.

³ Sân bay Tân Sơn Nhất hiện hữu nằm trong nội thành Tp. Hồ Chí Minh, và tiếp nhận 40 triệu lượt khách mỗi năm (trước dịch COVID), trên sức chứa 28 triệu hành khách mỗi năm. Tuy nhiên, nhà ga mới đang được xây trong 2 năm tới và sẽ bổ sung thêm công suất 20 triệu khách mỗi năm.

⁴ Hơn ¾ lượng hàng hóa vận chuyển tại Việt Nam là qua đường bộ (và một phần đáng kể được vận chuyển nội bộ bằng đường thủy nội địa), điều này giúp giải thích tại sao dự án này lại quan trọng đối với sự phát triển kinh tế trong tương lai của Việt Nam.

⁵ Nguồn: Freshfields Bruckhaus Derringer, Tp. Hồ Chí Minh